

Justiitsministeerium
Kairit Kirsipuu
Suur-Ameerika 1
Tallinn, 10122
Eesti

Tallinn
11. november 2019. a.

Saadetud e-maili teel
info@just.ee

Lugupeetud Justiitsministeerium

Saatsite meile 29.10.2019 pöördumise nr 8-2/6035, millega soovisite, et Startup Estonia esitaks omapoolse arvamuse 24.10.2019 Riigikogu õiguskomisjoni poolt algatatud äriseadustiku, tõestamiseseaduse ja notari tasu seaduse muutmise seaduse eelnõu 101 SE (edaspidi **Eelnõu**) kohta.

Startup Estonia on tutvunud Eelnõuga, selle seletuskirjaga ning ühinguõiguse revisjoni töörühma analüüsi ja ettepanekutega ning peab Eelnõus adresseeritud muudatusi vajalikeks. Meie täpsemad seisukohad ja potentsiaalsed riskikohad on täpsemalt välja toodud allolevates punktides.

Eelnõu vajalikkus

Startup Estonia on kursis praegu kehtiva osade võõrandamise vorminõuete regulatsiooni kitsaskohtadega. Osade võõrandamise notariaalse vorminõude kohustuslikkus pärsib märkimisväärselt Eesti osahingute ettevõtluvormi atraktiivsust ning seda just olukordades, kus äriühingul on või on plaanis kaasata välisinvestoreid või anda optsiione mitteresidentidest töötajatele. Kuivõrd Startup Estonia üks peamisi eesmärke on just Eestis iduühingute keskkonna edendamine, kes puutuvad kokku nii välisinvestorite kui optsiionide temaatikaga, on probleemid, mida Eelnõuga lahendada soovitakse, meie jaoks vägagi aktuaalsed. Seega nõustume ka Eelnõu seletuskirjas väljendatud seisukohaga, et praegusel kujul kehtiv regulatsioon vajab muutmist, et vähendada liigset bürokraatiat.

Eelnõu eraldiseisev menetlemine Riigikogus

Kuigi ühinguõiguse revisjoni projekt täies ulatuses on tingimata tervitatav ja vajalik ettevõtmine, tähendab laiemaulatuslike muudatuste analüüsimine, täiendamine ja rakendamine suurt aja- ja ressursikulu. Välisinvesteeringute temaatika ja Eesti konkurentsivõime kasvatamine on aga teemad, mida võimalusel tuleks lahendada kiirelt ja efektiivselt. Leiame, et kehtiva osade võõrandamise regulatsiooni muutmine on samm, mis ei tohiks olla liigselt koormav või aeganõudev, kuid samas võimeline lahendama probleemi, mis puudutab niivõrd paljusid kohalikke ettevõtjaid ja nende soovi väliskapitali kaasata ning äritegevust sellega Eestist väljapoole laiendada. Sellest tulenevalt toetame Eelnõus sisalduvate muudatuste kiireloomulise rakendamise soovi. Rõhutame, et kirjeldatud probleem on aktuaalne ning toob praktikas pidevalt kaasa olukordi, kus välisinvestorid otsustavad siinse bürokraatia tõttu enda investeeringud suunata muusse, vähembürokraatliku regulatsiooniga jurisdiktsiooni. Seega leiame, et puudub ratsionaalne põhjendus, miks jätta vastavate muudatuste (siinkohal juhime tähelepanu, et Eelnõu ja selle seletuskiri on koostatud revisjoni töörühma lõppjäreldestele tuginedes, mis on saanud juba heakskiidu ka Justiitsministeeriumi ja Riigikogu õiguskomisjoni poolt) elluviimine ootama revisjoni laiemaulatuslikku implementeerimisprotsessi.

Eelnõu potentsiaalsed kitsaskohad

Kavandatud Eelnõu on leidnud palju päevakaja ning probleemipüstitusi erinevate huvigruppide poolt. Startup Estoniale on enim kõlama jäänud probleemidest õiguskindluse vähenemine ning osaühingute kaaperdamine, mida adresseerime allpool. Startup-kogukonda esindavad organisatsioonid on kommenteerinud ka muid välja toodud riske Lisas 1 toodud analüüsis.

Oleme seisukohal, et Eelnõus väljapakutud regulatsioon mitte ei vähenda, vaid suurendab õiguskindlust. Praegu kehtiva regulatsiooni järgi (i) peab osaühingu osanike nimekirja ühingu juhatus ning (ii) äriregistris sisalduvatel osanike andmetel on informatiivne, mitte konstitutiivne tähendus. Eelnõus pakutud lahenduse kohaselt (i) jääks osanike nimekirja samuti pidama ühingu juhatus ning (ii) loodaks kaks võimalust: notariaalse vorminõude kohaldamisel tekiks äriregistris sisalduvatele andmetele avalik usaldatavus ehk nn „tugeva“ registri süsteem ning notariaalset vorminõudest loobunud ühingute puhul oleks registris selge märge, et seal sisalduvad osanike andmed on üksnes informatiivsed. Seega leiame, et ühelt poolt antakse ühingutele, kelle jaoks notariaalne vorminõue liigselt koormav ei ole, võimalus saada osa nn „tugeva“ registri süsteemist ning ühingutele, mis otsustavad notariaalsest vorminõudest loobuda, kohustus juhtida huvitatud isikute tähelepanu asjaolule, et registris sisalduvale informatsioonile tuginemine võib olla potentsiaalne risk ning täiendav *due diligence* tuleks selles osas läbi viia.

Osaühingute kaaperdamise argumenti analüüsid oleks meie arvates kõige mõttekam ja ratsionaalsem tugineda lähiriikide, kus notariaalset vorminõuet ei kohaldata, kogemusele. Kuivõrd Põhjamaade ega teiste Baltiriikide lähiaastate praktika ei viita kuritegevuse ja ühingu kaaperdamise arvu tõusule on meie arvates alusetu arvata, et ka Eestis oleks oodata Eelnõu vastuvõtmise ja seadusemuudatuse rakendamise märgatavat kaaperdamiste juhtumite kasvu. Seega ei ole meie arvates põhjendatud vastava riski realiseerumise hirmus Eelnõus toodud muudatusi elluviimata jätta.

Mõistame, et Eelnõus väljapakutud muudatused (nagu tihtipeale mis tahes seadusemuudatused) võivad potentsiaalselt kaasa tuua kitsaskohti või täiendavaid riske õigusmaastikul, kuid see ei peaks kaasa tooma olukorda, kus sellest tulenevalt jäetakse väljapakutud muudatused ellu viimata ja kohustatakse meie ettevõtjaid jätkama äritegevust praeguses bürookraatlikus keskkonnas.

Lisa 1: Osade võõrandamise notarist vabastamise erisuse riskianalüüs

Maarika Truu

Startup Estonia juht

/allkirjastatud digitaalselt/